

Makale Türü: Araştırma

Geliş Tarihi: 16.08.2020

Kabul Tarihi: 24.08.2020

İLK TBMM BİNASI VE SİNOP VEKİLİ MEHMET ŞERİF BEY'İN MECLİS FAALİYETLERİ

Muzaffer YARDIMCI*

Öz

Türkiye'de 3. Selim zamanında Meşveret Meclisi ile başlayan halkın yönetime katılımı, 1877'de Meclis-i Mebusan'ın açılmasıyla en büyük aşamasına ulaşmıştı. 1878'te 93 harbi nedeniyle geçici olarak kapatılan Meclis-i Mebusan'ın tekrar açılması 30 yıl sonra 1908'de ilan edilen İkinci Meşrutiyet ile gerçekleşti.

Mondros Mütarekesi'nden sonra 21 Aralık 1918'de kapatılan Meclis 12 Ocak 1920'de tekrar açılmıştır. Üç aylık kısa bir ömrü olan son Meclis'in Misak-ı Milli'yi kabul etmesi sonucu İtilaf Devletleri 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgaliyle tekrar kapanmıştır.

Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde Anadolu'da başlayan Milli Mücadele, İstanbul'un işgal edilmesiyle faaliyetlerine hız vermiş ve 23 Nisan 1920'de Ankara Ulus'ta yeni bir meclis olan Türkiye Büyük Millet Meclisi, İttihat Terakki'nin Kulüp olarak inşa ettiği yeni bina da açılmıştır.

Bu yeni Meclisin açılış konuşmasını en yaşlı üye sıfatıyla Mehmet Şerif (Avcıoğlu) Bey yapmıştı.

Anahtar kelimeler: Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılışı, Milli Mücadele, Şerif Bey, Birinci Meclis, Mustafa Kemal Paşa, Mebusan.

The First TBMM Building And Assembly Activities Of Sinop Deputy Mehmet Şerif Bey

Abstract

People's participation in administration, which started with Consultative Council (Meşveret meclisi) in the time of Selim the 3rd reached the greatest level with opening of parliament. Parliament, which got closed temporarily because of war of 93, would reopen 30 years later in 1908.

The parliament, which got closed in 21 December 1918 after Armistice Of Mudros, reopened in 12 January 1920. It lasted three months and Parliament got closed again when allied powers invaded İstanbul officially.

* İstanbul / Pendik-Hezarfen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, muzafferyardimci@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7564-5848.

Turkish war of independence, which started in Anotolia, accelerated its activities, and a new parliament: Turkish Grand National Assembly was opened in 23 April 1920 in Ulus/Ankara.

It was Mehmet Şerif (Avcıoğlu) who opened this new parliament in the position of the oldest member.

Keywords: *Opening Of Turkish Grand National Assembly, Turkish War Of Independence, Şerif Bey, First Parliament (Assembly), Mustafa Kemal.*

Birinci Meclisin Açılışına Giden Yol

30 Mart 1918'de Ege Denizi'ndeki Limni Adası'nda küçük bir liman kenti olan Mondros'ta Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan ateşkes antlaşmasıyla Osmanlı Devleti için bir savaş sona ererken Anadolu'da yeni bir mücadele başlayacaktı.¹

Anadolu'daki hareketin verdiği mücadele neticesinde, Damat Ferit hükümeti istifa etmiş ve Ali Rıza Paşa hükümeti kurulmuştu. Ali Rıza Paşa hükümeti, Sivas Temsil Heyeti'yle Mebusan seçimlerinin tekrar yapılması konusunda anlaştı. Mustafa Kemal Paşa, Mebusan Meclisi'nin Anadolu'da toplanmasını istiyordu.² Bunun kabul görmemesi üzerine Meclis-i Mebusan İstanbul'da toplandı ve tarihe son Osmanlı Meclisi Mebusan'ı olarak geçti.

Üç aylık kısa bir ömrü olan son Meclis'in Misak-ı Milli'yi kabul etmesi sonucu İtilaf Devletleri 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal ettiler, yaklaşık 150 kişiyi tutukladılar ve Malta'ya sürgün ettiler.³ İki gün sonra parlamento protestolar altında oy birliğiyle faaliyetine son vererek kendini süresiz olarak tatil etti. Tekrar toplanamayan bu meclis 11 Nisan'da padişah tarafından nihai olarak feshedildi.⁴ 17 Mart 1920 tarihinde ise Mustafa Kemal Paşa, İslam alemine bir beyanname yayınlarak işgale tepki gösterecekti.⁵

Meclis'in fesholması üzerine Mustafa Kemal Paşa Ankara'da kurulacak bir meclis için seçim çağrısı yaptı. Yeni meclis için kolordu kumandanları ve valilerle temasa geçerek Ankara'da bir kurucu meclis (Meclis-i Müessisan) toplanması için mesaj gönderdi. Ankara'da toplanacak bu meclis Kurucu Meclis adını taşıyacak ve her livayı temsilen beşer üye seçilecek, seçimlere gayrimüslimlerin katılması sağlanacak, her fırkadan, zümreden ve cemiyetten Kurucu Meclis'e aday gösterilebilecekti. Seçimlerin hızlıca tamamlanabilmesi için yalnızca liva, il idare ve belediye meclis üyeleriyle, Müdafaa-i Hukuk Heyet-i merkezîyeleri oy kullanma hakkına sahip olacaktı.⁶ İstanbul Meclisi Mebusanı'ndan Ankara'ya gelenler bu meclise mebus olarak katılabileceklerdi.⁷

¹ Muzaffer Yardımcı, *Ziya Hurşit, Muhafiz mi Suikastçı mı?*, Pınar Yayınları, İstanbul 2019, s. 29.

² Süleyman Beyoğlu, "Kendi Kaderini Belirleyen Millet: Meclis-i Mebusan'dan Büyük Millet Meclisi'ne", *Modern Türkiye Tarihi*, Editör: Süleyman Beyoğlu - Ali Satan, Marmara Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2014, s. 98-99.

³ Eric Jan Zürcher, *Modern Türkiye'nin Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 2004, s. 227; Ahmet Demirel, *Birinci Meclis'te Muhalefet İkinci Grup*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s. 81.

⁴ Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2010, s. 338.

⁵ Ali Satan, *Türk ve İngiliz Belgelerinde Halifeliğin Kaldırılması*, Ufuk Yayınları, İstanbul 2014, s. 107.

⁶ Haz. Mustafa Şentop, *Ankara'da Bir Meclis Doğuyor*, TBMM Basımevi, 1. Baskı, Ankara 2020; BCA, 490.1.0.0/34.141.2 - 1 ve 2 (19 Mart 1920), s. 72-73; İhsan Güneş, *Birinci TBMM'nin Düşünce Yapısı*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009, s. 58.

⁷ Sebahattin Seleğ, *Millî Mücadele (Ulusal Kurtuluş Savaşı)*, Cilt: II, Örgün Yayınevi, İstanbul 2002, s. 691.

Tüm bu hazırlıklardan sonra, yeni meclis Ankara Ulus'ta toplanacaktı. 1919 yılında Ankara, yirmi bin nüfusu ile gelişmemiş bir köy görünümündeydi. Ağaçtan, yeşillikten yoksun ve çıplak bir bozkırı andıran şehirde Taşhan, İttihat ve Terakki Kulübü (bugünkü TBMM), Hacı Bayram Camii, Cebeci Abidin Paşa Köşkü ve Keçiören Ziraat Mektebi gibi birkaç resmi taş bina mevcuttu.⁸ Meclis binası olarak İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kulüp olarak kullanmak üzere 1915'te halkın yardımlarıyla inşasına başladığı bina kullanılacaktı.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kapatılması üzerine bu bina; Rumlar, Ermeniler ve Katolikler tarafından ibadethane olarak kullanmak için ayrı ayrı müracaatta bulunmuştu. Daha sonra askeri yetkililer bu binayı kolordu olarak kullanmak istemesi gibi duyumlar Ankara Valisi Hüseyin Azmi Bey'in 29 Aralık 1918'de Dahiliye Nezareti'ne gönderdiği yazıda ifade edilmişti.

Yazılan yazıda binanın inşaatından dolayı, "3000 lira kadar ödenmemiş borcu olduğu, harap hali ile mukayese edildiğinde pek muhteşem olan bu binanın İbadethane veya Kolordu olarak kullanılmasının uygun olmadığı" belirtilmiş ve borcuyla birlikte Ankara Belediyesi'ne bırakılması istenmişti.⁹

Dahiliye Nezareti'nin, 12 Ocak 1919 da Ankara Valiliği'ne verdiği cevapta "Halkın yardımlarıyla belediye arsası üzerine yapılan ve borcu bulunan İttihat ve Terakki Kulübü binasının, borçları ile birlikte Ankara Belediyesi'ne devredilmesinin uygun olduğunu"¹⁰ bildirilmişti. Ancak daha sonra Maliye Nezareti'nden gelen yeni bir telgrafla kapatılan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin taşınır ve taşınmaz tüm mal varlığının Hazine'ye devredilmesi istenmiştir.¹¹

Hazineye devredilen bu yer, yine aynı gerekçeyle, henüz ödenmemiş 3000 lira kadar borcunu üstlenmek şartıyla belediyeye terki Ankara Valiliği'nce bu sefer Maliye Nezareti'nden istenmiştir.

Maliye Nezareti Müsteşarı Mihran Efendi tarafından, 28 Nisan 1919'da Dahiliye Nezareti'ne gönderilen yazı; "Mahallinden alınan izahata göre 30-40 bin lira değerinde olan bu binanın böyle pek az bir bedelle belediyeye devri Hazine'nin menfaatlerine uygun düşmemektedir. Esasen arsa da belediyenin malı olmayıp metruk bir mezarlık yeridir. Bundan başka belediyeye terk bedeli bu binanın kıymetine nazaran hiç mesabesinde değildir. Arsanın belediyenin malı olduğu sabit olursa usulen belirlenecek bedel ile borçların Hazine'ce ödenmesi de mümkündür."¹² şeklindeydi.

Maliye, Dahiliye Nezaretleri ve Ankara Valiliği arasındaki yazışmalar bir süre daha devam etmiş ve "1 Şubat 1919 tarihli Meclis-i Vükela (İstanbul Hükümeti) kararı gereği İttihat ve Terakki Cemiyetinin tüm mal varlığının hükümete devredildiği ve gereğinin yapılması"¹³ istenmiştir. Böylece meclis binası olarak kullanılacak binanın belediyeye devri mümkün olmamıştır.

⁸ Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Bir Liselinin Milli Mücadele Anıları*, İstanbul 1971, s. 31-32.

⁹ Haz. M. Şentop, *Ankara'da Bir Meclis Doğuyor*, s. 13-15; BOA, DH.UMVM, 97 / 10 - 1 (29 Aralık 1918).

¹⁰ Haz. M. Şentop, *Ankara'da Bir Meclis Doğuyor*, s. 16; BOA, DH.UMVM, 97 / 10 - 2 (12 Ocak 1919).

¹¹ Haz. M. Şentop, *Ankara'da Bir Meclis Doğuyor*, s. 18; BOA, DH.ŞFR, 615 / 66 (15 Şubat 1919).

¹² Haz. M. Şentop, *Ankara'da Bir Meclis Doğuyor*, s. 20; BOA, DH.UMVM, 97 / 10 - 3 (28 Nisan 1919).

¹³ Haz. M. Şentop, *Ankara'da Bir Meclis Doğuyor*, s. 36-38; BOA, MV, 214 / 51 (1 Şubat 1919).

Birinci meclisin toplanacağı yer olarak işte bu bina seçilmişti. Binanın yarım kalan tamiratında, çatısına dönecek kiremitler Ulucanlarda yapımı devam eden bir ilkokulun inşaatından sağlanmış, toplantı salonuna konacak sıralar ise yine bir ilkokuldan getirilmiş ve aydınlatma için gerekli avize yerine bir kahvehanenin büyük bir asma lambası kullanılmıştır.¹⁴

Açılışa Doğru

18 Aralık 1919 Perşembe günü Sivas'tan ayrılan Mustafa Kemal Paşa, on dokuz kişiden oluşan heyet, üç binek otomobil ile 27 Aralık 1919 Cumartesi günü 9 gün süren bir yolcuğun ardından Ankara'ya gelmiştir. Bu seyahat süresince Kayseri ve Mucur'da birer gün kalmış, yedi gün ise yolda geçmiştir.¹⁵

Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları, Ankara'da şehre girişlerinde, Kuvayı Milliye süvarileri ile halkın katıldığı büyük bir kalabalık tarafından sevinç gösterileriyle karşılanmışlardır. Bu an Ankara Valiliği'nin, Dahiliye Nezareti'ne çektiği telgrafta şöyle anlatılmıştır:

“Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları dün akşam saatlerinde Ankara'ya gelmişlerdir. Şehre girdikten sonra doğruca Hazret-i Bayram-ı Veli hazretlerinin türbelerini ziyaret etmişler ve sonra hükümet binası önünde toplanan binlerce ahali tarafından sevinç dolu alkışlarla karşılanmışlardır. Kurbanlar kesildikten sonra Padişahımıza ve devlet ve milletimizin saadetine dualar edilmiş ve ardından Mustafa Kemal Paşa tarafından aynı mealde bir konuşma yapılmıştır. Daha sonra kendisine valilikte ve kolordu komutanlığı dairesinde çay ve kahve ikram edilmiş ve ardından iki yıldır boş olan ve ikametlerine tahsis edilen Ziraat Mektebi'ne gitmişlerdir. Karşılama şehre üç saatlik mesafeden Ankara ve çevresinden gelen ahalinin katılımıyla başlamış ve Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye heyetleri ile binlerce Kuva-yı Milliye süvarileri bu karşılamaya iştirak etmiştir. Yüz binlerce ahali, kadın ve çocuklar da şehre bir saatlik mesafeden başlamak üzere hükümet binasına kadar karşılamada bulunmuştur. Gelen heyet pek sıcak ve samimi alkışlar içinde halkın arasından geçmiş ve bu sırada Ankara zeybekleri tarafından kılıç ve kalkan oyunu oynanmıştır. Karşılamada bulunanların önemli bir kısmı silahlı olduğu halde en ufak bir münasebetsizlik bile kesinlikle meydana gelmemiştir.”¹⁶

21 Nisan 1920'ye gelindiğinde Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'daki bütün askeri birlikler ile sivil idarecilere gönderdiği ve açılıştan önce yapılması gereken dini merasimlerin ne şekilde icra edileceğini ayrıntıları ile yazdığı “Kerim olan Allah'ın yardımıyla Nisan'ın 23. Cuma günü, Cuma namazına müteakip Ankara'da Büyük Millet Meclisi açılacaktır.” maddesiyle başlayan 6

¹⁴ Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi*, 2. Kitap, 1. Baskı, Cantekin Matbaası, Ankara 1982, s. 125; Necdet Aysal, “Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'da İlk Günleri 'Ziraat Mektebi'”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 39, Mayıs 2007, s. 379.

¹⁵ Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*, Cilt: II, 14. Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1982, s. 445; Mazhar Müfit Kansu, *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*, Cilt: II, TTK, Ankara 1988, s. 498.

¹⁶ Haz. M. Şentop, *Ankara'da Bir Meclis Doğuyor*, s. 65; BOA, *DH.ŞFR*, 655 / 59 (28 Aralık 1919).

maddelik bir beyanname yayınladı.¹⁷ Yayımlanan beyannameye uygun olarak meclis 23 Nisan 1920’de Cuma günü açıldı. Aynı zamanda mecliste vekil olan Emin Erkul, o anı şöyle anlatmakta:

“23 Nisan 1336 (1920) sabahı bütün Ankara halkı sokaklara dökülmüştü. Bilhassa Hacı Bayram Camii civarı mahşeri bir kalabalık tarafından işgal edilmekle kalmamış, civar evlerin içleri ve hatta kiremitlerine varıncaya kadar kadın, erkek ve çocuklarla dolmuştu. Bunlar camiden itibaren başlayacak olan merasimi seyre gelmişlerdi. Gerek bu cami gerek diğer camilerin minarelerinden ezanlar, tekbirler, selatü selamlar okuyan müezzinlerin ahenkdar sesleri durup dinlenmeden Cenab-ı Hakka karşı niyaz ve temennilerde bulunuyordu. Öğle namazını müteakip camiden çıkan bütün mebuslar başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere adeta bir kıta-i askeriye nizamında dizili olarak Millet Meclisi binasına doğru ilerlemeye başladılar. Mahzun fakat vakur çehrelerinde okunan azim ve iman ile halk safları arasından geçip Meclis binasına geldiler. Burada dualar okundu ve kurbanlar kesildi. Bunu takiben Meclise mektep sıralarından ibaret bulunan yerlerimize oturduk.”¹⁸

Böylece ilk meclis, törene müteakip saat 13.45’te İttihat ve Terakki Kulübü olarak yapılan binada açıldı.¹⁹

Mecliste İlk Konuşma ve Mehmet Şerif Bey

Meclisin en yaşlı üyesi sıfatıyla Sinop mebusu Şerif Bey geçici reisliğe, Bursa mebusu avukat Muhittin Baha ve Kütahya mebusu öğretmen Cevdet beyler de katipliklere seçildikten sonra²⁰ Şerif Bey kürsüye çıkarak,²¹ açış konuşmasını yapmıştır:

“Huzzarı kiram! (Muhterem topluluk!): İstanbul’un geçici olarak yabancı kuvvetler tarafından işgal olunduğunu ve bütün temel kurumlarıyla Hilafet makamının ve hükümet merkezinin bağımsızlığının iptal edildiğini biliyorsunuz. Bu duruma baş eğmek, milletimizin zorlanan yabancı köleliğini kabul etmesi demektir. Ancak tam bir bağımsızlık içinde yaşamak azmine sahip, ezelden beri hür ve serbest olan milletimiz bu köleliği kesinlikle red etmiş ve derhal vekillerini toplamaya başlayarak Yüce Meclisini oluşturmuştur.

Bu Yüce meclisin en yaşlı üyesi/geçici başkanı sıfatıyla ve ilahi tevfik (başarı) ile, milletimizin iç ve dış tam bağımsızlığı dahilinde mukadderatını bizzat ele aldığı ve idare etmeye başladığını bütün cihana ilan ederek Büyük Millet Meclisi’ni açıyorum.

¹⁷ Haz. M. Şentop, *Ankara’da Bir Meclis Doğuyor*, s. 74; ATASE, İSH, 272-203-1 (21 Nisan 1920).

¹⁸ Haz. Melih Tinal, *Operatör Doktor Emin Erkul, “Milli Mücadele Anıları”*, Zeus Yayınevi, İstanbul 2011, s. 61-62.

¹⁹ İhsan Güneş, *Birinci TBMM’nin Düşünce Yapısı*, Türkiye İş Bankası Yayınları, s. 36; Filiz Çolak, “I. TBMM’nin Devrimci Din Alimlerinden Hacı Süleyman Efendi (Bilgen) ve Meclisteki Faaliyetleri (1920-1923)”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl: 8, Sayı: XXIII, Eylül 2015, s. 328.

²⁰ *TBMM Zabıt Cerideleri*, Cilt: 1, 1. Birleşim, 23 Nisan 1920, s. 2.

²¹ Güneş, *a.g.e.*, s. 70.

Kendisine bağlı olduğumuz en kutsal (başkanımız olan) bütün Müslümanların Halifesi ve Osmanlıların Padişahı Sultan 6. Mehmet Han Hazretlerinin yabancıların kayıtlarından kurtarılması ve onun ebedi saltanat ve taht merkezi olan İstanbul'umuz ile işgal altında ve türlü zulüm ve facialar içinde maddi ve manevi insafsızca imha edilmekte bulunan bütün mazlum vilayetlerimizin kurtarılması için başarı ihsan buyurmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ederim."²²

Bu sözlerle meclisin açılışı gerçekleştiriliyor ve ilk defa "Büyük Millet Meclisi" ifadesi Mehmet Şerif Bey tarafından kullanılıyordu.

Meclise verilecek isim açılıştan önce tartışma konusu olmuştu. Meclis-i Kebir, Meclis-i Kebir-i Milli, Türk Ocağı, Meclis-i Mebusan, Büyük Millet Meclisi gibi isimler gündeme gelmişti.

Daha sonra Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin 2 Aralık 1920 tarihinde Ermenistan'la imzaladığı ilk milletlerarası antlaşma olan, Gümrü Antlaşması'nda ise "Büyük Millet Meclisi" ifadesine "Türkiye" ismi eklenecekti. Esasında 23 Nisan 1920'de mecliste alınan ilk kararda "Türkiye Büyük Millet Meclisi" ifadesi kullanılmıştı.²³ Ancak kalıcı hale gelmesi 9 ay sonra oldu.

Mustafa Kemal Paşa'nın 8 Şubat 1921 tarihinden itibaren İcra Vekilleri Heyeti kararlarını Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi sıfatıyla imzalamasından sonra "Türkiye Büyük Millet Meclisi" ismi süreklilik kazandı.²⁴

1843 Kırklareli Vize doğumlu olan Mehmet Şerif Bey, Priştine, Sakız, Ankara ve Kastamonu'da Maarif Müdürlüğü görevinde bulunmuş. 23 Nisan 1920'de Meclisin açılış konuşmasından sonra, Başkanlık Divanı oluşturulana dek Başkanlık görevini yürütmüştür. Mehmet Şerif Bey, meclisin ikinci toplantı yılında Milli Eğitim Komisyonu'nun sözcülüğünü yapmıştır.²⁵

Mehmet Şerif Bey'in Meclisteki Faaliyetleri

Mehmet Şerif Bey, Meclis açılış konuşmasından sonraki ilk faaliyeti; 7 Temmuz 1920'de bilgi almak amacıyla Adliye Vekili Celalettin Arif, Maarif Vekili Dr. Rıza Nur beylerin cevaplaması üzerine bir gensoru vermesiydi. Burada kısaca; mülkiye ve adliye memurlarının bazılarının soruşturma yapılmadan görevlerinden alındığı ve bunlarla ilgili kanun gereği ilk önce soruşturma yapılması ve bu soruşturma neticesinde gereken cezanın verilmesi gerektiği ile ilgiliydi.²⁶

Adliye vekili Celalettin Arif bey bu soruya bizzat cevap vererek:

²² TBMM ZC, Cilt: 1, 1. Birleşim, 23 Nisan 1920, s. 2.

²³ "Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bu kerre intihap (seçilen) edilen azalarla İstanbul Meclisi Mebusanı'ndan iltihak (katılan) azalardan müteşekkil bulunmasına karar verildi." *TBMM Tutanak Dergisi, Zabıt Cerideleri*, 1. Cilt, *Kararlar*, s. 7; Suna Kili - Şeref Gözübayık, *Türk Anayasa Metinleri (Senedi İttifaktan Günümüze)*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2000, s. 95, https://www.tbmm.gov.tr/kultursanat/yayinlar/yayin001/001_00_008.pdf

²⁴ İhsan Güneş, "Türkiye Büyük Millet Meclisi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 41. Cilt, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2012, s. 594.

²⁵ Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923*, Cilt: 3, TBMM Yayınları, Ankara 1998, s. 865.

²⁶ *TBMM Zabıt Cerideleri*, 2. Cilt, 28. Birleşim, 5 Temmuz 1920, s. 188-189.

“Bendeniz, müsaade buyurun, adliyede epeyce icraat yaptım zannediyorum. Çünkü en birinci mesleğim rüşvete karşı müsamaha göstermemedir. Konya’ya gittim, Eskişehir’e gittim ve her nereden geçtim ise herkese alenen söyledim, rüşvete karşı ilanı muhasama (muhalet) eyledim, ya rüşveti öldüreceğim veya rüşvet beni öldürecek. Bu benim için bir prensiptir ve onun için çalışıyorum.”²⁷

der ve görevden alınan bazı memurların yaptığı eylemleri ve kanunsuz işleri meclis kürsüsünden anlatarak konuşmasını sürdürür.

Bunun üzerine Mehmet Şerif Bey,

“Efendiler; Celalettin Arif Beyefendi Hazretleri zannederim bendenizin takririni iyice okumamışlar veya anlamamışlar. Çünkü hiçbir vakitte demedim ki; filanca memur şöyle az olunsun, şöyle nasbolunsun, şöyle yapılsın. Evvela kanuna riayet olunsun diyorum. İşte takririm burada. Tekrar okunsun. Bir memurun azli lazım geldiği takdirde hemen azlolunmasını, hakkında tahkikatı iptidaiye icra edilsin. Suçu tahakkuk ederse ilgili mahkemeye verilsin, orada hüküm giysin ve o memur azlolunsun.”²⁸

der. Yapılan oylama neticesinde Mehmet Şerif Bey’in verdiği takrir red olunur.

18 Kasım 1920’de meclise “Sinop’ta köprü ve şosalar (taş kırıklar üzerine kum dökülerek yapılan karayolu) inşası” hakkında teklif vermiştir.²⁹ Bu teklif Aralık ayının 9’unda Nafia Vekaleti’ne gönderilmiştir.³⁰

Yine aynı gün dul ve yetim maaşlarının arttırılması için de teklif veren Şerif Bey’in bu teklifi de değerlendirilmek üzere Maliye Vekaleti’ne gönderilmiştir.

Mehmet Şerif Bey 31 Mart 1921’de, “Sinop, Boyabat ve saire tariklerinin turuku umumiye mekanına ithali hakkında” kanun teklifi vermişti.³¹ 7 Şubat 1922’de bu kanun önerisinin bir an evvel neticelendirilmesi için bir önerge vermiş, ama bu kanun teklifi sonuçlanmamıştır.³²

7 Ekim 1922 tarihinde Sinop’ta Tersane denilen mahalde bulunan arsa üzerindeki binanın belediyeye terki hakkındaki kanunun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti ve Dahiliye Vekaleti tezkereleri ile Sinop Mebusu Şerif Bey’in, Sinop Tersanesi’ndeki binanın mahalli belediyesine terki hakkındaki takriri okunmuştur.³³ Takrirden;

“Bu bina belediyeye terk olunursa hem önünden geçen yol tevessü ederek iki kale kapısına giden en şerefli bir cadde meydana getirilecek ve hem de maruz arsaya mürur ve ubur (geçmek) ancak bu cihetten vaki olacağından böyle kaldığı takdirde hiçbir kıymeti haiz olmayan maruz arsaya büyük bir şeref ve kıymet bahşedecektir.”³⁴

²⁷ TBMM Zabıt Cerideleri, 2. Cilt, 28. Birleşim, 5 Temmuz 1920, s. 189.

²⁸ TBMM Zabıt Cerideleri, 2. Cilt, 28. Birleşim, 5 Temmuz 1920, s. 189-192.

²⁹ TBMM Zabıt Cerideleri, 5. Cilt, 99. Birleşim, 18 Kasım 1920, s. 406.

³⁰ TBMM Zabıt Cerideleri, 6. Cilt, 111. Birleşim, 9 Aralık 1920, s. 271.

³¹ TBMM Zabıt Cerideleri, 9. Cilt, 14. Birleşim, 31 Mart 1921, s. 279.

³² TBMM Zabıt Cerideleri, 16. Cilt, 156. Birleşim, 7 Şubat 1922, s. 250.

³³ TBMM Zabıt Cerideleri, 23. Cilt, 114. Birleşim, 7 Ekim 1922, s. 305.

³⁴ TBMM Zabıt Cerideleri, 23. Cilt, 114. Birleşim, 7 Ekim 1922, s. 307.

Bu sözlerle birlikte ilk gündeme alındığında yeterli çoğunluk sağlanmadığı için³⁵ ikinci defa oylama yapılmış ve 145 oyla kanun kabul edilmiştir.³⁶

18 Kasım 1922'de, Sultan Vahdeddin Efendi'nin bir İngiliz harp gemisine binerek İstanbul'dan ayrılması üzerine İcra Vekilleri Reisi Rauf Bey Meclis'te bir beyanat vermiş ve Vahdeddin Efendi'nin halifeliğinin düştüğünü söyleyerek yeni bir halife seçilmesini talep etmiştir. Meclisten “*fetva isteriz*” sözleri üzerine, Rauf Bey, “*fetva da hazırdır*” diyerek meclis kürsüsüne Şeriye Vekili Vehbi Efendi'yi davet etmiştir.

Vehbi Efendi, “*Makamı Hilafeti terk ve fırar ile hilafetten bil-fül feragat etmekle şeran münhali olur mu? El cevap - Allah-u alem bis-sevab (Doğruyu en iyi bilen Allah'tır) olur*” demiş ve Vahdetin'in halifeliği düşürülmüştür.³⁷

Sultan Vahdetin'in halifeliğinin düşürülmesi üzerine 19 Kasım 1922'de Şehzade Abdülmecid Efendi halife seçilmiştir.³⁸ Bunun üzerine mecliste yeni halife Abdülmecid Efendi'yi kutlamak ve kutsal emanetleri teslim etmek üzere, meclis kararıyla Başkanlık Divanı'nca seçilmiş olan dört üye ve kura ile seçilen 15 üye görevlendirilmiştir. Kura ile seçilen 15 üye arasında olan Mehmet Şerif Bey en yaşlı üye olarak bu 19 kişilik heyetin başkanlığını yapmış ve 24 Kasım 1922'de Abdülmecid Efendi'ye seçim tutanağını vermiştir.³⁹

Milletvekilliği süresince biri gensoru olmak üzere üç önerge veren Mehmet Şerif Bey açılış konuşması ile birlikte toplam 3 konuşma yapmıştır. Toplam 119 oylamaya katılıp 1 müstenkif (çekimser), 12 red, 106 kabul oyu vermiştir. Verdiği kabul oylarının dört tanesi gizli oturumlardadır. Gizli oturumlarda red ve çekimser oy kullanmamıştır.⁴⁰

Milletvekilliğinin sona ermesinin ardından Ankara'ya yerleşen Mehmet Şerif Bey, 1925 yılında vefat etmiştir. 1934 yılından sonra kabul edilen Soyadı Kanunu'ndan sonra ailesi Avgan ve Avcioğlu⁴¹ soyadlarını almıştır.⁴²

Sonuç

İlk Meclis Binası'nın inşasına 1915 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından kulüp olarak kullanmak amacıyla yapılmıştır. İttihat Terakki Cemiyeti'nin kapatılmasından sonra değişik amaçlarla kullanılmak istenen bu bina hakkındaki bütün talepler İstanbul Hükümeti kararı gereğince reddedilmiştir.

Meclisin açılmasından sonra alınan ilk kararda, meclis için Türkiye Büyük Millet Meclisi ifadesi kullanılmıştır. 8 Şubat 1921'den sonra Türkiye Büyük

³⁵ TBMM Zabıt Cerideleri, 23. Cilt, 115. Birleşim, 9 Ekim 1922, s. 322.

³⁶ TBMM Zabıt Cerideleri, 23. Cilt, 115. Birleşim, 9 Ekim 1922, s. 323.

³⁷ TBMM Zabıt Cerideleri, 24. Cilt, 140. Birleşim, 18 Kasım 1922, s. 563-564.

³⁸ TBMM Zabıt Cerideleri, 24. Cilt, 140. Birleşim, 18 Kasım 1922, s. 564-565.

³⁹ TBMM Zabıt Cerideleri, 25. Cilt, 140. Birleşim, 20 Kasım 1922, s. 12-17; Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923*, Cilt: 1, Ankara 1998, s. 286-287; Ali Satan, *Türk ve İngiliz Belgelerinde Halifeliğin Kaldırılması*, Ufuk Yayınları, İstanbul 2013, s. 143-144.

⁴⁰ Mehmet Şerif Bey'in katıldığı oylamalar ve verdiği reyler ekte gösterilmiştir.

⁴¹ Fahri Çoker'in, *Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 3. cildinde bu soy ismi Avcıbaşı olarak geçmektedir. Güncel resmi TBMM Arşivi'nden yaptığımız taramada soy isminin Avcioğlu olduğunu tespit ettik.*

⁴² Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923*, Cilt: 3, s. 866.

Millet Meclisi adının kullanımı süreklilik kazanmıştır. Meclisteki ilk konuşmayı en yaşlı üyesi sıfatı ile Mehmet Şerif Bey yapmıştır.

Sultan Vahdettin'den sonra halife seçilen Abdülmecit'i tebrike giden, heyetin başkanlığını en yaşlı üye sıfatıyla yine Mehmet Şerif Bey yapmıştır. Mecliste 119 oylamaya katılan Mehmet Şerif Bey 3 kanun teklifi vermiştir.

Günümüzde de seçimlerden hemen sonra meclisin en yaşlı üyesi geçici TBMM Başkanı olarak ilk oturumu yönetmesi geleneği devam etmektedir.

Kaynaklar

1- Arşiv Kaynakları

TBMM Zabıtları ve Arşivi, TBMM Gizli Celse Zabıtları ve Arşivi.

2- Kitap ve Makaleler

AYSAL, Necdet: "Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'da İlk Günleri "Ziraat Mektebi", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 39, Mayıs 2007.

ATATÜRK, Mustafa Kemal: *Nutuk*, Cilt: II, 14. Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1982.

BEYOĞLU, Süleyman: "Kendi Kaderini Belirleyen Millet: Meclisi Mebusan'dan Büyük Millet Meclisi'ne", *Modern Türkiye Tarihi*, Editör: Süleyman Beyoğlu - Ali Satan, Marmara Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2014.

DEMİREL, Ahmet: *Birinci Meclis'te Muhalefet İkinci Grup*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.

ÇOLAK, Filiz: "I. TBMM'nin Devrimci Din Alimlerinden Hacı Süleyman Efendi (Bilgen) ve Meclisteki Faaliyetleri (1920-1923)", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl: 8, Sayı: XXIII, Eylül 2015.

ÇOKER, Fahri: *Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923*, Cilt: 1, Ankara 1998.

ÇOKER, Fahri: *Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923*, Cilt: 3, Ankara 1998.

GÜNEŞ, İhsan: *Birinci TBMM'nin Düşünce Yapısı*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009.

GÜNEŞ, İhsan: "Türkiye Büyük Millet Meclisi", *TDV İslam Ansiklopedisi*, 41. Cilt, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.

KANSU, Mazhar Müfit: *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*, C. II, TTK, Ankara 1988.

KİLİ, Suna - GÖZÜBAYIK, Şeref: *Türk Anayasa Metinleri (Senedi İttifaktan Günümüze)*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2000.

LEWIS, Bernard: *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2010.

SELEK, Sebahattin: *Milli Mücadele (Ulusal Kurtuluş Savaşı)*, Cilt: II, Örgün Yayınevi, İstanbul 2002.

SATAN, Ali: *Türk ve İngiliz Belgelerinde Halifeliğin Kaldırılması*, Ufuk Yayınları, İstanbul 2014.

ŞENTOP, Mustafa (Haz.): *Ankara'da Bir Meclis Doğuyor*, TBMM Basımevi, 1. Baskı, Ankara 2020.

TINAL, Melih (Haz.): *Operatör Doktor Emin Erkul, "Milli Mücadele Anıları"*, Zeus Yayınevi, İstanbul 2011.

TURAN, Şerafettin: *Türk Devrim Tarihi*, 2. Kitap, 1. Baskı, Cantekin Matbaası, Ankara 1982.

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet: *Bir Liselinin Milli Mücadele Anıları*, İstanbul 1971.

ZURCHER, Eric Jan: *Modern Türkiye'nin Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 2004.

İnternet Adresleri

<https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/yayinlar.htm>

https://www.tbmm.gov.tr/kultursanat/yayinlar/yayin001/001_00_008.pdf

Ek-1

Mehmet Şerif Bey'in katıldığı oylamaların isimleri ve verdiği reyler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

KABUL	Bağdat Demiryolu Maişatı Hakkındaki Kanunun Kabulüne Rey
KABUL	Memalik-i müstahlasa ahalisinden temettü ve akar vergilerinin ve tehirden avdet edenlerden temettü ve akar ve emlak ve arazi vergileriyle küsuratı munzamanın istifası hakkında Kanun
KABUL	İhracat Kanununu Kabul Edenlerin Esamisi
KABUL	Temettü Vergisi Kanunu
RED	Tuz resmi kanununu kabul etmeyenlerin esamisi
KABUL	Damga Kanununu Kabul Edenler
KABUL	Ziraat Bankası Muvakkat Bütçe Kanunu
KABUL	Mektebi Harbiye talebesine verilecek Maaş Hakkında Kanun
KABUL	Bataklık kanunu
RED	Matbuat ve istihbarat bütçesi
KABUL	Cephe ve seferberlik zammı kanunu
KABUL	Harp kazançları vergisini verdiği rey
KABUL	Muvakkat Bütçe verdiği rey
KABUL	Zonguldak'ta Bir Hastane Kurulması için verdiği Rey
KABUL	Keçiözümlü Kükürt Fabrikası Maaşatına dair kanun
KABUL	Moskova Sefareti Harcirahtı hakkında kanunu verdiği rey
KABUL	Ağnam resminin tezyidi
KABUL	İstiklal madalyası kanununu kabul edenler
KABUL	Harbiye bütçesine üç milyon liranın verilmesine dair
KABUL	Matbaa alet ve edevatının gümrük resminden istisnası hakkındaki kanunu
KABUL	İnebolu - Ankara tarihi tahsisatı hakkındaki kanunu
KABUL	Ziraat bankası bütçesine dair olan kanunu
RED	Şehit zabitan ailelerine mafevk rütbe maaş tahsisine dair kanun layihasına dair kanun
KABUL	Maden kömürü ihracı hakkındaki kanunu kabul edenler
KABUL	Emniyeti Umumiye bütçesinde münakale icrasına dair kanunu kabul edenler
KABUL	Heyeti Vekileye itimat reyi verenler
KABUL	Posta ve telgraf bütçesine zam icrası hakkındaki kanunu
KABUL	Sinop Tersanesinin belediyeye terki hakkındaki kanunu kabul edenler
RED	Nisabi müzakere kanununun tadiline dair Bayezit Mebusu Doktor Refik Bey'e arkadaşlarının teklifi kanunisi-ne rey verenler
KABUL	Fıkarayı ahaliye tevzi edilmek üzere ormanlardan katolunacak mahrukut hakkındaki layiha-i kanuniye hakkında verilen reylerin
KABUL	1337 senesi Müdafaa-i Milliye Bütçesine verilen reylerin neticesi
KABUL	Erzurum-Erzincan ve Samsun-Havza şimendifer hututunun inşaatı ve Kızılırmak Nehrinin masarifi istikşafiyesi hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Zonguldak ve Ereğli Havzasında mevcut kömür tozlarının amele menafi-i umumiyesine dair Kanun
KABUL	28 Şubat ve 24 Mart 1337 tarihli Avans kanunlarına müzeyyel Kanuna verilen reyler
KABUL	Gümrük tarifisinin (B) ve (D) cetvelleri hakkındaki kanona itayı rey edenler
KABUL	Posta ve telgraf ücretlerinin artışı hakkında kanun
KABUL	Cebeli-bereket Mebusu Faik Beyin tedavi esnasında tahsisatının tam olarak verilmesine dair Divanı Riyaset karan için verilen reylerin neticesi
KABUL	Muhacirin şevkleri için yüz elli bin liranın avans olarak itası hakkındaki Kanunu
KABUL	Muafiyeti Askeriye Vergisi hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Türkiye - Rusya Muahednamesi hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
RED	İhracat Resminin ilgası hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine Başkumandanlık tevcihine dair Kanun hakkındaki reylerin neticesi
KABUL	Elviye-i selasede vergilerin sureti cibayetine dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	8 Ağustos 1335 tarihli Tahsil Emval Kanununun 3. maddesinin tadili hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Koçgiri hadisesi amilleri hakkındaki karara verilen reylerin neticesi

RED	Karesi Mebusu Vehbi Beyle arkadaşlarının Maliye Vekili Hasan Beye itimat beyan edilmesine dair olan takririne verilen reylerin neticesi
KABUL	Amasya'da Şefkati İslamiye Yurdu için Sıhhiye ve Muaveneti içtimaiye bütçesine beş bin lira tahsisat kabulüne dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Hiyaneti vataniye ile mahkum Yenişehirli Ethem Paşanın affı hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Düşmandan istirdad edilen ve edilecek olan mahaller ahalisine muavenet hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	İzinnamesiz akdi nikah ve izdivaçtan dolayı maznun ve mahkum olanların affına dair olan Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Nafia Vekili Rauf Beyin İstifanamesinin reddiyle teyidi intihabı
KABUL	Dahiliye Vekaletinin 1337 senesi bütçesinin 151. faslının birinci memurun harcırahı maddesine otuz bin lira tahsisat itasına dair kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Gaziantep ahalisine muavenet hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Buluşanı müddeti cezaiyelerini ikmal eden mahkuminin aflarına ve işgal olunan mahaller ahalisinden maznun ve müttehem olan cünha ve cinayet erbabi haklarındaki hukuku umumiye davasının teciline dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Mut kazasının Kale mahallesinde vaki mamüştemilat bir kıta hamam arsasının Mut kazası Belediyesine terkine dair kanuna verilen reylerin neticesi.
KABUL	Tecili takibat Kanununa verilen reylerin neticesi
RED	1337 senesi Posta ve Telgraf Müdüriyeti Umumiyesi bütçesine 40 bin lira tahsisatına dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Konya Darüleytami için Sıhhiye ve Muaveneti içtimaiye bütçesine zemaim icrasına dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Müdafaca-i Milliye bütçesine iki milyon liralık avans itası hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Hariciye Vekili Yusuf Kemal Beye itimat eden azayı kiramın esamisi
KABUL	Sene-i haliye Dahiliye Vekaleti bütçesinin 151. faslının dördüncü tahsisatı muhtelif maddesine ilaveten dört bin on lira tahsisat ilavesine dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Buluşanı müddeti cezaiyelerini ikmal eden mahkuminin aflarına ve işgal olunan mahaller ahalisinden maznun ve müttehem olan cünha ve cinayet erbabi haklarındaki hukuku umumiye davasının teciline dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Koçgiri hadisesinde duçarı sefalet olanlara tohumluk ve yemeklik verilmesine dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	1337 senesi Muvazene-i Umumiye Kanununa verilen reylerin neticesi
KABUL	1338 senesi Muvazene-i Umumiye Kanununun üçüncü maddesine dair reylerin neticesi
KABUL	1338 senesi Avans Kanunu hakkındaki reylerin neticesi
KABUL	İstihlak hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Memaliki müstahsaladan firar veya gaybubet eden ahalinin emvali menkule ve gayrimenkullerin idaresi hakkında kanuna dair
KABUL	Başkumandanlık müddetinin 5 Mayıs 1338 tarihinden itibaren 3 mah daha temdi hakkında Kamuna verilen reylerin neticesi
KABUL	1338 senesi ikinci Avans Kanununa verilen reylerin neticesi
KABUL	Kereste katına müsaade edilmesine hakkındaki Kanunun ikinci defa reye vaz'ı neticesi
KABUL	Elviye-i Selase de vergilerin sureti cibayeti hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
RED	Dahiliye Vekaletiyle ona mülhak devirin 1338 senesi bütçelerine ikinci defa verilen rey
KABUL	1338 senesi Üçüncü Avans kanununa verilen rey
KABUL	İcra vekillerinin sureti intihabı hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Elviye-i Selasede vergilerin sureti cibayeti hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
RED	Başaralı Mustafa, Efendinin affı hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Dahiliye bütçesinin harcırahı faslına otuz bin lira ilavesine dair olan kanuna verilen rey
KABUL	28 Şubat 1338 tarihli Avans kanununun üçüncü maddesinin ilgasına dair Kanuna verilen reylerin neticesi
RED	Başaralı Mustafa, Efendinin affı hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Beşinci Avans Kanununa verilen rey
KABUL	Düşmandan istihlal edilmiş ve edilecek mahallere muavenet hakkındaki 31 Teşrinievvel 1337 tarihli kanuna müzeyyen kanuna verilen rey
RED	Memalik müstahlasaya gönderilecek istiklal mahkemeleri hakkındaki Adliye Encümeni mazbatasının maddelerine geçilmesi hakkındaki takririn ikinci defa reye vaz'ının neticesi
KABUL	Beşinci Avans Kanununa verilen rey
KABUL	Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesinin 1338 senesi bütçesine verilen reylerin neticesi

KABUL	Sinop'ta Tersane namıyla mevcut arazinin belediyeye terkine dair kanuna zeyil kanuna verilen rey
KABUL	Yahya Kaptan'ın ailesine hidematı vataniye tertibinden bin kuruş maaş tahsis edildiğine dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Boğazlayan Kaymakamı Esbakı Kemal Bey ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında kanuna verilen rey
KABUL	Ankara Mebusu sabıkı Atif Beye hidematı vataniye tertibinden bin kuruş maaş tahsisi hakkındaki kanuna verilen rey
KABUL	Hasbel lüzum bir mahalle izam kılınacak İmalatı Harbiye sivil ustalarıyla Levazımata Umumiye fabrika ve müessesatı sanatkarlarına harcırah itası hakkındaki kanuna verilen rey
KABUL	Büyük Millet Meclisi 1338 senesi bütçesine verilen rey
KABUL	Cami Beyin müstafı addedilmesi hakkındaki karara verilen rey
KABUL	Meclis memurından askere gidenlerin 1337 senesi maaşatı karşılığı olmak üzere avans mevkufatından sarfiyat ıcrası hakkındaki mazbataya verilen reylerin neticesi
KABUL	Anadolu ve Bağdat ve Uşak Afyon Karahisar Demiryolları verilen hakkında verilen rey
KABUL	Nisabı müzakere Kanununu muaddel 272 numaralı Kanunun tefsiri hakkındaki mazbataya verilen reylerin neticesi
KABUL	İstila zedelere tavizan verilecek tohumluk bedeli hakkındaki kanun hakkında verilen rey
KABUL	Yedinci Avans Kanununa verilen reylerin neticesi
KABUL	Firarı asker ailelerini nefy edenler hakkında anket yapılması hakkındaki takrire verilen reylerin neticesi
KABUL	Sulh Heyeti Murahhasası masarif atı için tahsisatı munzamma ilavesine dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Varidat kanunu layihasının altıncı maddesinin tayini esamiyle reye vaz'ı neticesi
KABUL	Memurin muhakematına mütaallik vazafine sureti ifası hakkındaki 4 Temmuz 1337 Kanunun 4. maddesinin tadiline dair Kanuna verilen reylerin neticesi tarihli
KABUL	Jandarma muhassasat tezyidi hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Ergani Mebusu Nüzhet Beyin mezuniyeti esnasında tam tahsisat almasına dair olan Divanı Riyaset Kararı verilen reylerin neticesi
KABUL	Kars Mebusu Fahreddin Beye tam tahsisatla mezuniyet itasına dair Divanı Riyaset kararına verilen reylerin neticesi
KABUL	Ceza Kanununun birinci babının beşinci faslına müzeyyel mevad hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Evkaf Vekaleti hidematı Umumiyesinin ifası için 20 Kanunuevvel 1838 tarihli Avans Kanununa verilmiş olan yedi yüz elli bin liralk tahsisata ilaveten dört yüz bir bin doksan dokuz liranın avans olarak itasına dair Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Sekizinci Avans Kanununa verilen reylerin neticesi
MÜSTENKİF	Nisab-ı müzakere Kanununun bazı maddelerinin tadili hakkındaki layiha-i kanuniyenin müstacel ruznameye alınması hakkındaki takrire verilen reylerin neticesi
KABUL	Bolu Mebusu Fuad Beyin tam tahsisatla mezuniyeti hakkındaki Divanı Riyaset kararına verilen reylerin neticesi
RED	Gümüşhane Mebusu Mehmed Şükrü Beyin tam tahsisatla kararına ikinci defa verilen reylerin neticesi mezuniyeti hakkındaki Divanı Riyaset
KABUL	Dersim Mebusu Ramiz Beyin tam tahsisatla mezuniyeti hakkındaki Divanı Riyaset kararına verilen reylerin neticesi
KABUL	Evkaf Vekaletinin 1339 senesi üç aylık muvakkat bütçesi hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi
KABUL	Belediye reislerinin sureti intihabına dair Kanunun tefsiri hakkındaki mazbataya verilen reylerin neticesi
KABUL	Şer'îye Vekili Vehbi Efendiye istizah neticesi
KABUL (Gizli Celse)	Türkiye Büyük Miflet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Faşa Hazretlerine Başkumandanlık tevcihine dan* Kanunun müddetinin temdidı hakkındaki tayin esami neticesi
KABUL (Gizli Celse)	Karahisarı Sahip Mebusu Mehmet Şükrü Beyin; Aza Harcırahları Hakkındaki Takririnin İkinci Defa Reye sunulması
KABUL (Gizli Celse)	Nisabı Müzakere Kanununun Sekizinci Maddesinin Tadili Hakkında Layiha-i Kanuniye ye Verilen Reylerin Neticesi
KABUL (Gizli Celse)	İstiklal Mahkemeleri'nin Tatili Faaliyet Etmeleri hakkında Mersin Mebusu Salahattin Bey ve Rûfekası tarafından verilen Takririn Birinci Fikrasına Dair kanuna verilen rey